

L'avinguda de Fontejau

554

Aquesta és la primera via urbana que va rebre nom, de les que l'Institut Català del Sòl ha urbanitzat els últims anys al barri residencial de Fontejau. També és la primera on s'hi va construir, molt abans que es posés nom al carrer, ja que hi ha els gratacels fets els anys setanta per l'Institut Nacional de la Vivienda, com aperitiu d'un pla parcial aprovat el 9 de novembre del 1962 i que preveia emplenar tot aquell territori de grans edificis de pisos. Quan la Generalitat va heretar els terrenys, va redactar un Pla Especial de Millora Urbana que va quedar aprovat el 2 de novembre del 1983 i que va convertir aquell polígon en una urbanització de cases unifamiliars i edificis de baixa alçada.

Quan el 19 de juliol del 1985 el ple de l'ajuntament va decidir atorgar el nom d'avinguda de Fontejau a un carrer, va fer-ho al que «dona la circumval·lació a tot el polígon». Posteriorment, el 13 de maig del 1986, la banda semicircular del carrer situada al nord, a partir de la rambla cen-

tral, va rebre el nom d'Amical Mauthausen, i el d'avinguda Fontejau va quedar només per al semicercle de la banda sud.

Fontejau és el topònim amb què ha estat conegut des de molt antic aquell indret a la vora del Ter, que en altre temps fou un idíl·lic paratge on els gironins anaven a banyar o a berenar sobre l'herba.

Els gratacels que hi ha en aquest carrer han estat molts anys quasi acabats però sense habitar, a conseqüència del traspass de propietat del govern central a l'autonòmic i del fet que l'ajuntament no va voler donar les claus als estadants fins que va estar completament acabada la urbanització de l'entorn. Els pisos es van concedir, per rigorós sorteig, a famílies necessitades, que vivien en males condicions en zones de barraquisme o de cases del barri vell. No s'hi va començar a viure fins a finals de l'any passat.

J. Fabre

El carrer de García Lorca

555

El carrer que porta el nom de Federico García Lorca pertany a la urbanització anomenada la Torre de Tialà. Aquesta urbanització s'ha anat desenvolupant segons un pla parcial aprovat definitivament el 8 de març del 1977 i hi ha sectors de diferents alçades i tipologies, que van des de la casa unifamiliar als blocs de pisos. Al carrer García Lorca hi ha cases de planta i pis i de planta i dos pisos, la majoria acabades de construir o en fase de construcció. Queden alguns solars lliures al costat oest. A la cantonada amb l'avinguda de la Torre de Tialà hi ha una característica edificació amb arcs i un porxo cobert.

El carrer és un cul-de-sac amb entrada per l'avinguda de la Torre de Tialà. La seva única travessia és el carrer de Miguel Hernández. Els noms dels carrers d'aquesta urbanització van ser proposats pels veïns a l'ajuntament i confirmats per aquest en el ple del 19 de juliol del 1985. El carrer és ben urbanitzat, amb pavimentació, enllumenat i vores en els llocs edificats.

Per arribar a aquest carrer cal deixar la carretera de Tialà després de la nau industrial de la Frigo, creuar el torrent per un pont, i trencar a l'esquerra pel segon carrer que es troba, que és l'avinguda Torre de Tialà.

Federico García Lorca (Fuente Vaqueros, 1898 - Granada, 1936), és un dels màxims exponents de l'anomenada *Generación del 27*. Va relacionar-se amb Catalunya a través de Salvador Dalí i de la publicació *L'amic de les arts*. Les seves obres més conegudes són *Romancero gitano* i *Poeta en Nueva York* en poesia i *Mariana Pineda*, *Yerma*, *Bodas de Sangre* i *La casa de Bernarda Alba* en prosa. Va ser mort per la guàrdia civil en esclatar la guerra civil espanyola i la seva obra va estar pràcticament proscriu els anys del franquisme. A les dues últimes dècades el seu teatre s'ha posat en escena repetidament i algunes obres han estat portades a la televisió i al cinema.

J. Fabre

La plaça del Güell

556

L'onze de juny del 1985 l'ajuntament de Girona, reunit en sessió plenària, va decidir donar el nom de plaça del Güell «a l'espai entre els carrers de Santa Eugènia, Progrés i Narcís Monturiol». Es tractava, doncs, no de tot l'ampli espai format per la plataforma que es va construir fa vint anys sobre el riu Güell quan aquest fou canalitzat, sinó d'uns jardins que s'acabaven d'arranjant en el sector meridional d'aquell espai, i a un nivell més baix que el destinat a la circulació de vehicles. Aquests jardins havien estat fins aleshores un espai sense urbanitzar i tan caòtic com la resta de l'espai d'aquella cruïlla.

Anys enrera, tot aquest espai

urbà era molt diferent de com és ara. El riu Güell no havia estat canalitzat i les vores, amb arbres, baixaven en suau pendent fins al llit. En referir-nos, en aquesta mateixa sèrie, a la carretera de Santa Eugènia i a la plaça de la Rodona vam fer ja una descripció del record físic que en tenen persones que hi havien viscut. La canalització del Güell, i el seu desviament precisament a partir d'aquest punt, fets entre 1964 i 1968, van transformar completament l'indret. Va desaparèixer l'antic pont de la carretera de Santa Eugènia —fet quan aquesta es va obrir a mitjan segle XIX— i es va crear l'àmplia plataforma actual, la superfície de la qual, vint anys després, en-

El carrer que porta el nom del poeta Miguel Hernández pertany a la urbanització anomenada La Torre de Tialà. Aquesta urbanització s'ha anat desenvolupant segons un pla parcial aprovat definitivament el 8 de març del 1977 i hi ha sectors de diferents alçades i tipologies, que van des de la casa unifamiliar als blocs de pisos. Al carrer de Miguel Hernández totes les cases són de planta i dos pisos i no hi queda cap solar per edificar. Als baixos d'una de les cases hi ha un taller de caldereria.

El carrer comença en el punt on conflueix amb l'avinguda de la Torre de Tialà i el carrer Central, i mor en el carrer de García

Lorca. Els noms dels carrers d'aquesta urbanització van ser proposats pels veïns a l'ajuntament i confirmats per aquest en el ple del 19 de juliol del 1985. El carrer és ben urbanitzat, amb pavimentació, enllumenat i vores.

Miguel Hernández (Oriola, 1910 - Alacant, 1942) fou un poeta de formació autodidacta. Durant molts anys va fer de pastor, fins que va marxar a Madrid, on va conèixer Guillén, Alexandre i Neruda, que li van donar entrada a la *Revista de Occidente* i a *Cruz y Raya*. Duran la guerra civil fou comissari de cultura. La seva obra pertany tota als anys trenta i, sobretot, al període de

guerra. Les obres més conegudes són *Perito en lunas*, *El rayo que no cesa*, *Viento del pueblo* i *El Hombre acecha*.

Empresonat a la fi de la guerra civil, va morir de tuberculosi a la presó d'Alacant. La seva obra, com la de García Lorca —un altre poeta que també va morir víctima del franquisme—, va estar proscriu durant molts anys, a la postguerra. Aquestes semblances entre els dos poetes són segurament les que van influir perquè l'associació de veïns del barri proposés els seus noms per dedicar-los els dos únics carrers que hi porten nom de persona.

J. Fabre

El carrer de Miguel Hernández

557

La placeta de l'Institut Vell

558

La placeta de l'Institut Vell és situada al capdamunt del carrer de la Força, a tocar la plaça de la Catedral, i malgrat la seva escassa extensió és un dels indrets més carregats d'història de tot el Barri Vell.

Per acord del ple de l'Ajuntament del 16 de juliol del 1985 es decidia de batejar aquesta placeta amb el nom de «placeta de l'Institut Vell» per tal de recollir una denominació popular i també per tal de perpetuar el record del primer centre d'ensenyament mitjà que va tenir la ciutat i que actualment aixopluga les instal·lacions de l'Arxiu Històric de la Ciutat i del Museu d'Història de la Ciutat.

Abans de rebre aquesta denominació oficial, en alguns papers i guies de caire turístic hom la denominava «plaça de la Canonja Vella», en al·lusió a una prestigiosa botiga d'antiguitats que hi ha al fons de la plaça.

És indubtable que l'edifici amb més història és l'antic Institut. Diverses restes trobades als soterranis són d'època romana, concretament de la darrerria del segle II d. J.C., i denoten l'existència d'una construcció molt antiga damunt la qual s'hi devia aixecar un gran casalot que l'any 1471 va ésser comprat pels Marquesos de Cartellà. Encara més tard, pels anys 1662-1688, la casa fou ampliada per Lluís de Descatllar.

A la segona meitat del segle

XVIII va ésser adquirida per la comunitat de frares caputxins que hi varen emprendre un seguit d'obres per adaptar-ho a seu del Convent, la qual cosa desvirtuà la fesomia inicial de la construcció. Tot i així, per la banda que dona al carrer de les Balleseries hi arrenca una torre sobre la qual s'hi construí la torre d'observacions meteorològiques

El convent s'acabà l'any 1776, i tot seguit s'hi instal·là la comunitat fins a la seva exclaustració el 1835 en aplicació de les lleis desamortitzadores. Malgrat tot, de l'antic convent encara en resten testimonis constructius ben evidents com ara el claustre, la capella i el cementiri. Un cop desamortitzat, l'antic convent restarà inutilitzat fins que l'Ajuntament en sessió del 10 de gener del 1841 el demanà a l'estat per tal de convertir-lo en centre d'ensenyament.

Després d'una ràpida habilitació a poder ser inaugurat l'1 de novembre del 1841, bé que va viure uns anys inicials força atzarosos fins a la seva consolidació a partir del 1845. Hom hi instal·là un gabinet de física i història natural, un laboratori de ciències, l'esmentat observatori meteorològic i un sismògraf. Fins a l'esclat de la guerra civil conservà la Biblioteca del claustre de catedràtics i la Biblioteca Provincial —ara a la casa de Cultura— i que havia estat fundada a partir dels llibres dels Convents suprimits.

L'Institut no va tancar les seves portes fins a l'any 1966 quan es va inaugurar el nou Institut de les Pedreres —el Jaume Vicens i Vives— i en els més de cent anys d'existència ha vist desfilar per les seves aules una veritable legió de gironins. Del professorat, nivell educatiu i altres incidències, se n'ha escrit poca cosa, bé que hom pot trobar-hi evocacions literàries esplèndides als llibres de memòries de plomes de tant relleu com Josep Pla, Joan Vinyas, Lluís Batlle, Lluís Pericot, Miquel de Palol, Jaume Ministral i molts d'altres.

Abandonat l'edifici, l'Ajuntament aconseguí recuperar-ne l'ús l'any 1974 quan el Ministeri de Finances en fa cessió a la ciutat. El 1976 s'hi instal·lava l'Escola de Belles Arts —traslladada el 1985 al Centre Cultural de la Mercè— i des del 1981 s'hi feien les primeres obres per encabir-hi el Museu d'Història de

la Ciutat.

Actualment dues plantes de l'edifici són ocupades pel Museu d'Història, amb sales dedicades a la Prehistòria, a Fidel Aguilar i a la industrialització gironina, senyaladament l'enllumenat elèctric i la impremta. Compta amb una sala d'exposicions temporals que ha presentat exposicions de veritable relleu.

Una altre planta de l'edifici, amb entrada per la Placeta, és ocupada per l'Arxiu Històric de la Ciutat d'ençà de l'abril del 1985.

Compta amb una moderna sala d'investigació, un dipòsit documental instal·lat en uns armaris «compactus» de doble nivell, i un fons format per la documentació municipal, la biblioteca, l'hemeroteca, l'arxiu de plànols i el Servei Municipal de Publicacions. Prop de l'arxiu hi ha situat el Taller d'Història i l'antiga Sala de Ciències, actualment reformada i que permet contemplar una col·lecció interessantíssima de minerals i animals dissecats pertanyents a l'antic Institut.

Ben bé al davant de l'Institut, a la casa que curiosament porta el n. 29 del carrer de la Força, hi havia hagut el famós Centre Cultural, inaugurat el 9 d'octubre del 1932. Comptava amb saló de lectura, teatre i sala de cinema, i ocupava un local que ja abans havia aixoplugat diverses entitats culturals i cíviques gironines: «Liceo Gerundense», «Circo Gerundense», «Círculo de San Narciso», «Círculo Catòlico de Obreros», «La Amistad» i «L'Orfeo Gironí».

Segons Josep Grahit i Grau, aquest casalot havia estat emprat també com a seu del Tribunal de l'Audiència i per la Caserna de la Guàrdia Civil. El «Centre Cultural» tancà les seves portes l'any 1947, i el local fou ocupat pel cinema «Emporio».

A hores d'ara la placeta de l'Institut Vell és força visitada, atesa la incidència de l'esmentat equipament cultural municipal i d'una sala d'antiguitats. L'altra casa del carrer és habitada per diverses famílies, i en la porta d'entrada principal encara s'hi pot contemplar l'esclatxa on es col·locava la «mezuzà» jueva i que permet aventurar l'origen hebreu dels estadants de la casa en el temps de la Girona medieval.

Ramon Alberch i Fugueras